

Толас Радзімы

№ 41 (1611)
11 настрычніка 1979 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Звіняць пад маладымі спрытнымі пальцамі сталёвыя струны. «Чабарок, чабарок — духмяная траўка...» На сцэне дзіцячы вакальна-інструментальны ансамбль «Чабарок» саўгаса «Новае Палессе». Вясёлыя сімпатычныя хлопцы Толя НЕКРАШЭВІЧ, Сяргей БАКШАНСКІ, Федзя ПРЫВАЛІХІН, Міхась СТРАЛКОЎ і Толя КАЗЮКЕВІЧ.
[Фотарэпартаж аб саўгасе змешчаны на 3-й стар.]

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ШТО ГАРАНТУЕ САВЕЦКАМУ НА-
РОДУ АСНОЎНЫ ЗАКОН СССР

[«Звычайныя людзі»]

стар. 2—3

СУАЙЧЫННІКІ З АРГЕНЦІНЫ І АБ
БЕЛАРУСІ

[«Наша любоў вечная»]

стар. 5

ПІСЬМЕННІК Леанід ДАЙНЕКА РАЗ-
ВАЖАЕ ПРА ЗАКАНАМЕРНАСЦІ
ТВОРЧАГА РАЗВІЦЦЯ

[«Дарогу выбіраюць назаўсёды»]

стар. 7

па-свойму праводзіць выхадныя Ані. Тураўцы — часцей на прыродзе: сярод лесу або на беразе рэчкі. Ну, а водпуск — тут ужо крыху іншая справа. Ці пущэўку ў дом адпачынку або ў заводскі прафілакторый бяруць, ці падарожнікаў. Скажам, нядаўна ў Ленінград ездзілі.

СЯМ'Я. Карацей, у выхадныя Ані Тураўцоў я дома не застаў. Убачыліся мы ў панядзелак вечарам. Пасля дажджлівага і крыху золлага надворка ў чыстым светлым пакоі было надзвычай цёпла і ўтульна. Дываны на падлозе і сценах, прыгожая мэбля, паліца з кнігамі, два тэлевізары: з каляровым і чорна-белым паказам. Кватэра чыстая, прыгожая, але як на чатырох чалавек, то не вельмі і вялікая. Што ж, з часам, напэўна, выдзяляць большую.

У Тураўцоў — дзве дачкі. Старэйшая Наташа — студэнтка трэцяга курса мінскага політэхнічнага інстытута, маладая Марына — вучыца ў васьмым класе. Дзяўчаткі кемлівыя, прыгожыя. У кожнай з іх, акрамя вучобы, ёсць свае захапленні. Наташа, як большасць маладых людзей, аддае шмат вольнага часу кнігам, кіно, бывае ў тэатры і на студэнцкіх вечарынках, Марына ж вельмі захапляецца жывёльным светам.

БЮДЖЭТ. У сям'і гэтай, як бачыце, суадносіны два на два: двое працуюць і дзве дачкі вучацца. Цяжкія бацькам? Не. Іх

агульны месячны заробатак у сярэднім складае 440 рублёў. Плюс стывендыя Наташы, плюс бясплатнае навучанне як у школе, так і ў інстытуце. Можна яшчэ прыплюсаваць летні заробак Наташы ў студэнцкім будаўнічым атрадзе. Але гэта ў сур'ёзны разлік не ставіцца.

Значыць, толькі заробатак бацькоў. На што ён ідзе? На ежу, вопратку, абутак, бензін для асабістай машыны. Выдаткі на кіно, газеты, тэатр лічацца дробязнымі. Самы высокі кошт кватэры — у зімовы перыяд — 11 рублёў у месяц. Плюс за электраэнергію. Нагарае за месяц, прыкладна, рублёў на пяць.

Увогуле, пасля ўсіх гэтых выдаткаў, як правіла, кожны месяц застаецца нейкая сотня рублёў, якую Тураўцы кладуць у ашчадную касу.

У той вечар, калі пра ўсё дзелавое, здаецца, было перагаворана і мы селі піць чай, я падумаў, што тады ў аддзеле кадраў не памыліўся: сям'я Тураўцоў — кандыдатура для артыкула падыходзячая. Мне хацелася паказаць, што дала простым звычайным людзям Савецкая Канстытуцыя. А дала яна, як чытач бачыць, нямала. Права на працу і адпачынак, на бясплатнае лячэнне і вучобу, на жыллё і забяспечанае жыццё... Такіх сям'яў на заводзе сотні, тысячы — у Мінску, мільёны — ва ўсёй краіне.

Артур ЦЯЖКІ.

СПАДАРОЖНИК ЮНЫХ

Дзіцячай газеце «Піянер Беларусі» споўнілася пяцьдзесят гадоў. Паўвека гэта выданне вядзе цікавы летаіс карысных спраў юных ленинцаў рэспублікі: барацьба з неписьменнасцю, дапамога старэйшым у калектывізацыі, клопаты аб малодшых сябрах.

У гады Вялікай Айчыннай вайны разам з дарослымі дзеці ўзяліся на барацьбу супраць фашысцкіх акупантаў. Сотні імянаў юных герояў сталі святымі для кожнага савецкага чалавека.

Пасля перамогі рэдакцыя газеты пачала падрыхтоўку кнігі расказаў беларускіх дзяцей аб днях Вялікай Айчыннай вайны. У 1948 годзе калектывная кніга «Ніколі не забудзем» убачыла свет. У ёй было сабрана каля 400 расказаў.

У 1962 годзе выйшла яшчэ адна кніга, створаная па ініцыятыве рэдакцыі, — «Піянеры-героі».

Тэма ваенна-патрыятычнага выхавання — па-ранейшаму адна з галоўных тэм газеты «Піянер Беларусі». Тысячы магіл воінаў і партызан дагледжаны кляпатылівымі рукамі дзяцей. Усе ветэраны і сем'і загінуўшых сагрэты ўвагай цімураўцаў. Радасна пісаць пра гэта газеце.

«Піянер Беларусі» нястомна кліча сваіх юных сяброў на новыя карысныя справы. Паспяхова вучоба, праца на прышкольных участках і ў майстэрнях, цікавы адпачынак — пра ўсё гэта і іншае можа прачытаць на старонках сваёй любімай газеты юны чытач рэспублікі.

САЎГАС «НОВАЕ ПАЛЕССЕ»

артэрыі Палесся мае на мэце забяспечыць рацыянальнае выкарыстанне водных і зямельных рэсурсаў і ахову навакольнага асяроддзя, — гаворыць галоўны інжынер праекта Л. Буткевіч. — Рака апрацеца ў дамба агульнай даўжынёй каля паўтары тысячы кіламетраў. Яны надзейна абароняць прылеглыя тэрыторыі ад паводкі, нават такой моцнай, якая бывае раз у стагоддзе. Гаспадаркі змогуць ператварыць ва ўрадлівыя лугі і нівы 130 тысяч гектараў заліўных зямель, якія да гэтага часу не прыносілі амаль ніякай карысці, пачнуць вырошчваць тут высокія ўстойлівыя ўраджаі траў і іншых культур. А гэта — трывалая кармавая база для павелічэння вытворчасці мяса ў зоне Палесся да мільёна тон у год.

Меліярацыю прадугледжана весці толькі буйнымі замкнёнымі польдэрамі. Помпавыя станцыі не будуць, як звычайна, скідваць адсюль лішнюю вільгаць у раку, а стануць запампоўваць яе ў вадасховішча і ў засушлівы час падаваць для арашэння. Такая сістэма забяспечыць аптымальны водны рэжым глебы і прадукцыйнасць забруджвання прыпяці ўгнаеннямі і ядахімікатамі, якія ўтрымліваюцца ў дрэнажным стоку. Усе гэтыя 33 рукатворныя азёры агульнай ёмістасцю каля трохсот мільёнаў кубаметраў вырашана выкарыстаць для вырошчвання рыбы, на іх паселіца вадлаўная дзічына. Некранутымі застаюцца існуючыя лясы, плошчы якіх расшырацца за кошт пасадак на пясках, закладкі ахоўных палос уздоўж каналаў. Захаваюцца і рэліктавыя лугі, з'явіцца новыя запаведнікі і заказнікі.

ГАСПАДАРКА ПЕРАЯЗДЖАЕ

Першых наваасялаў прыняў пасёлак саўгаса «Мазырска» на Гомельшчыне. Сюды ў бліжэйшы час пераедуць усе працаўнікі гэтай гаспадаркі. У новым гарадку, разлічаным на 2,5 тысячы жыхароў, узводзяцца сучасныя шматкватэрныя дамы, культурна-бытавыя ўстановы. У вытворчай зоне размяшчаюцца тэхнічны цэнтр, жывёлагадоўчыя фермы, птушкафабрыка на дзвесце тысяч курэй-пясусшак.

У рэспубліцы замест мноства дробных вёсак па планах архітэктараў ствараецца 2745 добраўпарадкаваных пасёлкаў гарадскога тыпу. У гэтай пяцігодцы сельскія жыхары атрымаюць звыш 120 тысяч кватэр. Амаль на чвэрць мільёна месц расшыраецца сетка школ і дзіцячых устаноў. Пракладваюцца тысячы кіламетраў дарог і ліній электраперадач. У будучым годзе завершыцца газіфікацыя трох чвэрцей усяго сельскага жыллага фонду.

СЯБРУЮЦЬ ШКОЛА І КАЛГАС

Да трактара Т-40 у Жодзішскай сярэдняй школе прыбавіўся новы — МТЗ-50. Яго падарыў мясцовы калгас «Знаветы Леніна» Смагонскага раёна.

Гаспадарка пастаянна клопаціцца аб умацаванні вытворчай базы школы, працоўным выхаванні падрасцаючага пакалення. І дзеці не застаюцца ў даўгу. Яны працуюць у звеннях паляводаў, жывёлаводаў, будаўнікоў, піянерскім лясніцтве. Сёлета, як і ў мінулым годзе, усе выпускнікі атрымалі пасведчанні механізатараў. Дзякуючы гэтаму ў калгасе поўнацю вырашана праблема ўкамплектавання кадрамі трактарыстаў-машыністаў, шафёраў, работнікаў іншых прафесій. Многія па накіраваных гаспадаркі займаюцца ў інстытутах і тэхнікумах. Генрых Харю, напрыклад, ужо закончыў інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі ў Мінску і вярнуўся ў родную вёску інжынерам.

Цяпер у Беларусі дзейнічае 113 міжшкольных вучэбна-вытворчых камбінатаў і шырокая сетка вучнёўскіх вытворчых брыгад, у якіх атрымлівае першапачатковую прафесійна-працоўную падрыхтоўку пераважна большасць старшакласнікаў. Над імі шэфствуюць многія калгасы, саўгасы і іншыя прадпрыемствы.

Я. ГАЛКІН.

Некалі вялікі рускі пісьменнік Іван Тургенеў, праехаўшы палескую зону, напісаў: «З непраў векавых лясоў, з бессмяротнага ўлоння вод падымаецца той жа голас: «Мне няма да цябе справы, — гаворыць прырода чалавеку, — я паную, а ты кляпаціся пра тое, каб не памерці...»

Сёння на месцы «векавых лясоў» і «ўлоння вод» выраслі сельскія гаспадаркі. Адна з іх — саўгас «Новае Палессе» Салігорскага раёна. З'явіўся ён на меліяраваных землях усяго два гады назад. Здалёку цэнтральная сядзіба саўгаса нагадвае невялічкі ўтульны гарадок. Прыгожыя жылыя дамы з белых блокаў, гандлёвы цэнтр, школа, клуб, дзіцячы сад... Жывуць у гэтым пасёлку людзі працавітыя і гасцінныя. Яны ўмеюць вырошчваць багатыя ўраджаі, разводзіць сады і кветкі, а ў вольны ад работы час — спяваць і танцаваць.

НА ЗДЫМКАХ: сярод зялёных ялін і хвой — святочная белізна дамоў; сям'я механізатара Івана КАРПОВІЧА; аператар жывёлагадоўчай фермы Ала ПАНЬШ; саўгасны хор; галоўны арганом Канстанцін САНІ-

КОВІЧ, сакратар парткома Мікалай СЦЕГНІЙ і дырэктар саўгаса Павел ШКАПІЧ сабраліся абмеркаваць гаспадарчыя справы. Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

АПОШНІЯ НАМАГАННІ КОНТРРЭВАЛЮЦЫІ

ЯК БЕЛАРУСКІЯ НАЦЫЯНАЛІСТЫ ХАЦЕЛІ СТВАРЫЦЬ «НЕЗАЛЕЖНУЮ» БНР

(Працяг. Пачатак у № 40).

Вось што пісаў з гэтага выпадку адзін з «міністраў» БНР, лідэр партыі беларускіх эсэраў Т. Грыб 26 студзеня 1921 года з Прагі «прэм'еру» В. Ластоўскаму: «Тут заключаецца галоўная развязка, якую Антанта ў бліжэйшы час і пастараецца якнебудзь рэалізаваць, каб, памірыўшы паміж сабой гэтыя народы (Польшчы, Літвы, Украіны і Беларусі), стварыць Балтыйска-Чарнаморскую федэрацыю, як кардон супраць Саветаў к часу прыходу трэцяй Расіі» (ЦДА Літ. ССР, ф. 582, воп. 1, стр. 45, л. 119).

Разам з пошукамі грашовых сродкаў і наладжаннем кантактаў з краінамі Антанты лідэры беларускай эміграцыі ўзяліся за стварэнне адзінага нацыяналістычнага антысавецкага фронту. З гэтай мэтай В. Ластоўскі, П. Крычэўскі і В. Захарка стварылі тайную масонскую арганізацыю «Беларускае брацтва». «Першапачаткова гэтая арганізацыя, — скажа потым В. Ластоўскі, — мела на мэце стварэнне глебы для ўзаемага давер'я і ўзаемнай падтрымкі паміж нацыяналістычнымі дзеячамі ў эміграцыі».

Пазней у «Беларускае брацтва» ўцягваліся і радавыя члены нацыяналістычных партый, што аказаліся ў эміграцыі. Пры прыёме ў «брацтва» масонскі рытуал не захоўваўся — не было ні фартухоў, ні цыркуляў, ні містычных жахаў. Гэта была чыста палітычная арганізацыя. Але, як і належыць масонам, усе ўступаўшыя павінны былі захоўваць «абсалютную сакрэтнасць». На сходах не вялося ніякіх запісаў, не складаліся нават спісы членаў арганізацыі. Клятву маўчання даваў кожны «брат». Кляліся таксама верна служыць «ідэалам» БНР.

Пакуль цяжка ўстанавіць у поўным аб'ёме дзейнасць «Беларускага брацтва». Аднак яго арганізатарам не ўдалося захаваць тайну. Вось што, напрыклад, расказаў «уведзены ў брацтва» ў 1921 годзе Іван Цвікевіч: «Па ўсёй верагоднасці, — успамінаў ён, — па спецыяльнаму даручэнню Захарка некалькі тыдняў запар шукаў са мной сустрэчы і кожны раз старэйся гутарку зацягнуць на больш працяглы час. Тэма гутаркі неяк заўсёды схілялася ў бок нацыяналістычных ідэалаў, аб К. Каліноўскім, аб адносінах да нацыянальнага пытання М. Бакуніна і г. д. Адночы Захарка раскрыў мне тайну сваіх асяржонных хадзоў вакол мяне. Аказалася, што яму даручана прашчупаць мае погляды, перакананні і настроі наконт нацыянальнага пытання і высветліць, ці можна мяне прыняць у сакрэтную арганізацыю».

У маленькай кватэры, куды мы прыйшлі, было ўжо 3—4 чалавек. Затым падыйшлі яшчэ некалькі чалавек. Помню, там былі Ластоўскі, Краскоўскі, Захарка, Ю. Душэўскі і яшчэ той-сёй. Некалькі мінут гаварылі аб тым, аб сім, але адчувалася нейкая няёмкасць і напружанасць. Нарэшце, адзін з прысутных аглядзеў, ці добра зачынены дзверы, зачыніў фортку акна і сказаў: «Давайце, браты, пачнем...»

Тут цікава адзначыць, што «браты» ведалі масонскі рытуал і ў даным выпадку прытрымліваліся яго — масоны перад пачаткам свайго зборышча заўсёды правяраюць, ці не трапіў у ложу «прафан», гэта значыць немасон. Далей І Цвікевіч працягваў: «Размовы сціхлі, усе селі,

зрабілі напружана важныя твары. Захарка пачаў рэкамендаваць мяне як асобу, якая любіць радзіму, знаёма з беларускім адраджэнцкім рухам і можа быць карыснай справе нацыянальнага вызвалення. Пачаўся абмен думкамі, прычым усе гаварылі адзін аднаму «ты», «брат», затым усе сталі ў круг, і па тварах я здагадаўся, што рыхтуецца нейкае рытуальнае дзеянне. Ластоўскі загадаў падняць адну руку ўверх, над сярэдзінай круга, і паўтараць за ім словы клятвы».

Калі скончылі паўтараць словы клятвы, усе аблегчана ўздыхнулі, гучна, весела загаварылі. Хітрыя, паездзіўшыя «па загінах» беларусы пачалі пусіцца ў ход кабалістычны туман, уваскрасілі масонства, каб прыцягнуць у свой лагер новых прыхільнікаў. Мэта апраўдвае сродак — гэты лозунг беларусы — эмігранты сваёй разнанароднай дзейнасцю ажыццяўлялі поўнасцю».

У гэтым расказе няма нічога дзіўнага. Нацыяналістычныя лідэры, якія не мелі апоры ў народзе, вырашылі з мэтай аб'яднання выкарыстаць тайны масонскі інструмент. Пры дапамозе «Беларускага брацтва» яны спадзяваліся ўстанавіць свой кантроль над нацыяналістычнай эміграцыяй, накіраваць яе розныя палітычныя плыні ў адзінае рэчышча барацьбы за стварэнне беларускай буржуазнай дзяржаўнасці.

К лету 1921 года ў «Беларускае брацтва» былі ўцягнуты найбольш актыўныя элементы нацыяналістычнай эміграцыі, у тым ліку і прадстаўнікі паланафільскай плыні. «Брацтва» мела разгалінаваную сетку сваіх ячэек (плячэрак), якія былі аб'яднаны пад кіраўніцтвам «выканаўчага камітэта». Цэнтральнай фігурай у «выканкоме» быў В. Ластоўскі. І гэта не выпадкова. Назначаючы яго «гросмайстрам», завадатары «Беларускага брацтва» перш за ўсё бачылі ў ім спрытнага палітычнага дзяльца і дэмагога, які быў звязаны з многімі буржуазнымі дзеячамі Літвы. А праз літоўскую тарыбу яны спадзяваліся заручыцца падтрымкай краін Антанты ў рэалізацыі сваіх планаў.

Асноўнае ядро «брацтва» складалі беларускія эсэры. Таму не выпадкова ЦК БПС-Р даручыў В. Ластоўскаму ў эміграцыі ўзначальваць «ўрад» БНР. Да БПС-Р прымкнулі і актыўныя дзеячы партыі сацыялістаў-федэралістаў — А. Цвікевіч (брат вышэйпамянёнага «неафіта» Івана), В. Захарка, К. Езавітаў і іншыя.

Ніці ад кіраўніцтва «Беларускага брацтва» прама цягнуліся да Літоўскай тарыбы. Адкрытая кааліцыя беларускага нацыяналізму з літоўскай буржуазіяй змацоўвалася тайным дагаворам аб сумесным супрацоўніцтве. Да гэтага супрацоўніцтва абодва бакі, нягледзячы на некаторыя разыходжанні, штурхала агульная для іх варожасць да рэвалюцыйнага руху, да сацыялізму. У існуючай палітычнай сітуацыі літоўская буржуазія актыўна падтрымлівала прыхільнікаў В. Ластоўскага. Яна разлічвала нейтралізаваць паланафільскую групоўку і ў час плебісцыту прыцягнуць на літоўскі бок беларускае насельніцтва Віленшчыны і Гродзеншчыны. Літоўскія ўрадавыя органы добра фінансавалі нацыяналістычныя арганізацыі, і таму «браты-муляры» не хадзілі без капейкі ў кішэні.

Арганізатары «Беларускага брацтва», паводле слоў В. Ластоўскага, «дабіваючыся даверу паміж вярхамі БНР», перш за ўсё імкнуліся пераадолець

рознагалосці ў лагеры беларускай нацыяналістычнай эміграцыі. Яны спрабавалі аказаць ціск на дзеячаў паланафільскай плыні, каб тыя адмовіліся ад палітычнай арыентацыі на буржуазна-памешчыцкую Польшчу. З гэтай мэтай у студзені 1921 года ў Празе быў скліканы з'езд «беларускіх палітычных арганізацый» з удзелам усіх плыней нацыяналістычнай эміграцыі. На з'езд прыбылі і прадстаўнікі падпольных контррэвалюцыйных арганізацый, што дзейнічалі на тэрыторыі Савецкай Беларусі.

Асноўнай задачай з'езду была выпрацоўка адзінай палітычнай арыентацыі. Але «браты» з Коўна не дасягнулі ўзаемаразумення з «братамі» з Вільні. Апошнія, гэта значыць нацыяналісты-паланафілы, выказаліся за арыентацыю на буржуазна-памешчыцкую Польшчу, аргументуючы свае довады непазбежнасцю зрыву мірных перагавораў і ўзнікненнем новай польска-савецкай вайны.

Паланафілы адкрыта рыхтаваліся да ўзброенай барацьбы супраць Савецкай улады ў Беларусі. З гэтай мэтай Беларускай нацыянальнай камітэт і «Найвышэйшая рада» ўстанавілі кантакт з савінаўскай арганізацыяй — «Народным саюзам абароны радзімы і свабоды».

Расійская контррэвалюцыя, пацярпеўшы сакрушальнае паражэнне ў адкрытай узброенай барацьбе ў гады грамадзянскай вайны, не адмовілася ад сваіх планаў звяржэння Савецкай улады. Падтрымліваемая міжнародным імперыялізмам, яна шляхам сабатажу, дыверсійна-тэрарыстычных актаў, контррэвалюцыйных змоў і мяжыжоў спрабавала падарваць сацыялістычны лад знутры. Немалаважную ролю ў гэтым павіна была адыграць савінаўскай арганізацыя «Народны саюз абароны радзімы і свабоды», штаб-кватэра якой знаходзілася ў Варшаве. Ужо ў снежні 1920 года Савінаў пачаў фарміраваць з рэштак банд Булак-Балаховіча, Перамыкіна, Пятлюры і Якаўлева, інтэрніраваных у Польшчы, дыверсійна-тэрарыстычныя групы і перакідаваць іх на савецкую тэрыторыю. Гэтыя лазутчыкі павінны былі пранікаць у савецкія ўстановы, чырвонаармейскія часці і ствараць там падпольныя, заканспіраваныя групы, падпарадкаваныя павятовым і губернскім «камітэтам». Іх дзейнасць накіроўваў Заходні абласны камітэт «Саюза абароны радзімы і свабоды», які падпольна функцыянаваў у Гомелі. Па сігналу з Варшавы яны павінны былі ўзняць узброенае паўстанне на тэрыторыі Савецкай Беларусі. Антысавецкае паўстанне планавалася на другую палавіну лета 1921 года.

Гэтая задума актыўна падтрымлівалася буржуазна-памешчыцкай Польшчай. Урад праз свой генштаб шчодро фінансаваў падрыхтоўку савінаўскай авантуры, прычым не ўтойваў гэтага ад грамадскай краіны. Калі на пасяджэнні сейма 3 чэрвеня 1921 года дэпутат Свіда папракнуў ваеннае міністэрства, што яно дае надта многа грошай Пятлюры і Булак-Балаховічу, то ваенны міністр генерал Сасноўскі заявіў, што ўрад будзе забяспечваць украінскую армію і рускія ваенныя групы да таго часу, пакуль існуе «бальшавіцкая пагроза».

(Працяг будзе.)
Мікалай СТАШКЕВІЧ.

Брэст. У гарадскім парку.

Фота Э. КАБЯКА.

ЧЕГО НЕ ЗАМЕЧАЮТ ЗАПАДНЫЕ

АВТОРЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

СОВЕТСКИХ ПРОФСОЮЗОВ

СОВСЕМ ИНЫЕ ПРОБЛЕМЫ

Сравнивая жизнь в Советском Союзе и, скажем, на Британских островах, можно избежать многих недоразумений, если начинать разговор не с того, где она лучше, а с того, что мы живем по-разному, у нас разные критерии и точки отсчета, неодинаковые проблемы и подход к их решению.

Какие социально-экономические проблемы волнуют британского рабочего, члена профсоюза? Безработица, инфляция, социальное неравенство, интенсификация труда, наступление властей и предпринимателей на профсоюзные права, дорожное жилье и т. д. Ни одна из этих проблем не заботит советского рабочего, он с ними просто не сталкивается. У него совсем иные проблемы. И естественно, он ждет от своего профсоюза совсем другого, нежели его британский коллега. Уместно ли полагать, что профсоюзы двух стран должны заниматься одним и тем же?

Это вполне элементарное соображение многие западные авторы волюно или неволюно игнорируют, рассуждая о роли профсоюзов в советском обществе, называя их «придатком государственного аппарата», «послушным орудием партии», не развивающим, а сдерживающим социальную и политическую активность миллионов рабочих.

В Советском Союзе на этот счет иная точка зрения. Профсоюзы — самостоятельная общественная организация, объединяющая на добровольных началах свыше 125 миллионов трудящихся и призванная вовлекать их в управленческие дела общества. За всю историю Советской власти не было принято ни одного закона, так или иначе ущемляющего права профсоюзов, а вот законов, расширяющих их права, передающих им функции, бывшие прежде в компетенции государства, появилось немало.

Почитайте советскую прессу, выступления партийных и государственных руководителей, и вы не найдете и намека на недоверие профсоюзам за то, что они превысили свои полномочия, вмешались в то, что их не касается. Если их иногда и критикуют, то за другое — недостаточную активность и твердость в защите интересов своих членов, в решении общественных и государственных дел. Советская политическая система требует максимальной активности профсоюзов, массового участия рабочих, служащих, колхозников в управлении всеми делами общества. Поэтому советским профсоюзам, которые, конечно же, не являются ни придатком государственного аппарата, ни послушным орудием партии, нет никакой нужды противостоять ни КПСС, ни Советскому государству.

Британские и другие западные авторы не хотят замечать и еще одно существенное различие — в толковании самого понятия «политическая активность». В нашем понимании, это не только возможность высказывать свою точку зрения, но и способность добиться практического результата. Когда советские рабочие обсуждают тот или иной вопрос государственной важности, они делают это не для того, чтобы поупражняться в красноречии. По их настоянию корректируются проекты государственных планов, принимаются новые законы (профсоюзы обладают правом законодательной инициативы), снимаются со своих постов не оправдавшие их доверия руководители, вносятся поправки в генеральные планы развития городов, в бюджеты социального страхования, которыми у нас ведают профсоюзы (эта сумма, кстати, составляет 39,7 миллиарда рублей в год). Именно такую конструктивную активность своих членов развивают советские профсоюзы при самой действенной поддержке со стороны государства, партии и других общественных организаций. В Советском Союзе нет социальных групп, заинтересованных в том, чтобы сдерживать эту активность, направить ее в русло пустопорожних разговоров или второстепенных проблем.

В статье 9 Конституции СССР, принятой в 1977 году (в ее обсуждении участвовали практически все члены профсоюзов), говорится: «Основным направлением развития политической системы советского общества является дальнейшее развертывание социалистической демократии: все более широкое участие граждан в управлении делами государства и общества, совершенствование государственного аппарата, повышение активности общественных организаций, усиление народного контроля, укрепление правовой основы государственной и общественной жизни, расширение гласности, постоянный учет общественного мнения». Профсоюзы здесь прямо не названы, но именно они представляют собой наиболее массовую и влиятельную общественную организацию страны.

Александр ГУБЕР.

НАША ЛЮБОЎ ВЕЧНАЯ

Нядаўна ў Мінску па запрашэнню Беларускага таварыства «Радзіма» знаходзілася дэлегацыя прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў з Аргенціны. Старшыня і сакратар клуба імя А. С. Пушкіна ў Буэнас-Айрэсе Яўген БОЙКА і Іван ВАСІЛЕЎСКІ падзяліліся сваімі ўражаннямі з нашым нарэспандэнтам Рыгорам ФАМЕНКАМ.

— Жывём як усе, — расказвала гасцю Вольга Мікалаеўна. — Добра жывём. У мяне трое дзяцей. Усе вывучыліся. Дачка — медыцынская сястра, жыве тут, у Беларусі. Сыны — адзін інжынер, другі афіцэр, служыць у Хабараўску. Вось да яго цяпер сабралася ехаць. Вядома, я задаволена, бо для маці самае галоўнае, каб дзецям было добра.

— Я часта думаю, якія вы шчаслівыя, калі дзяржава так клопаціцца аб вас, аб вашых дзецях, — гаворыць Іван Васілеўскі. — Я пабываў у Навагрудку. Ён цяпер зусім не падобны на тое мястэчка, якое мы пакідалі. Там, як і ва ўсіх вашых гарадах, ідзе вялікае будаўніцтва. Пабыў і ў роднай вёсцы. Сустрэкаўся са сваякамі, з сябрамі, з якімі разам даводзілася жыць, змагацца і пакутаваць. Мы ўспаміналі наша ранейшае жыццё, параўноўвалі з цяперашнім. А мы можам параўноўваць. Бо ў Аргенціне людзі пазабаваны многімі тэмамі, што тут мае кожны чалавек.

— Так, Іван, ты верна гаворыш, — заўважае Яўген Мікалаевіч, — вось аб гэтым мы і будзем расказаць у Аргенціне ў нашых клубах. Але трэба, каб не толькі землякі, а і ўсе людзі ведалі праўду аб нашай вялікай Радзіме. У нас у Буэнас-Айрэсе і яго наваколлі ёсць сем клубаў суайчыннікаў, — працягвае Яўген Бойка. — Мы выдаём газету «Родной голос». Яна выходзіць на рускай і іспанскай мовах. У ёй друкуюцца карэспандэнцыі аб жыцці клубаў, аб Савецкім Саюзе, міжнародных навіны.

— Нашы клубы праводзяць вялікую культурную работу, — дадае Іван Васілеўскі. — Мы адзначаем Дзень Перамогі, Дзень Савецкай Арміі, 8 Сакавіка і, вядома, свята Кастрычніка. Калі мы святкуем Дзень Кастрычніцкай рэвалюцыі, збіраецца мноства людзей. У гэты дзень мы арэндуем самы вялікі салон у цэнтры горада, але і ён не ўмяшчае ўсіх жадаючых. Прыходзяць члены нашых арганізацый з сем'ямі, прадстаўнікі пасольства і консульства, афіцыйныя асобы ад аргенцінскіх улад, простыя аргенцінцы. А гэта гаворыць аб тым, што ўвесь час расце цікавасць да нашай краіны. Мы гэтым вельмі ганарымся.

Мы таксама адзначаем дні нараджэння людзей, імёнамі якіх названы нашы клубы. Гэта дзень Пушкіна, Маякоўскага, Горкага. Адзначаем і нацыянальныя свята Аргенціны. Наладжваем канцэрты, абеды і вячэры.

У клубах праводзіцца і вялікая спартыўная работа. Арганізуюцца шахматныя турніры, футбольныя сустрэчы. Ёсць калектывы мастацкай самадзейнасці моладзі. Напрыклад, у клубе імя Астроўскага добры ансамбль «Вечарынка». Ён нават выязджае ў іншыя правінцыі з канцэртамі.

Развітаючыся, Іван Пракопавіч скажаў:

— Мы б хацелі выказаць вялікую падзяку тым, хто нас тут прымаў. А імяна, савецкаму таварыству «Родина» і Беларускаму таварыству «Радзіма». Дзякуючы іх клопам мы змаглі наведаць так многа розных месц, пабываць у родных вёсках, сустрэцца з рознымі людзьмі, убачыць шмат новага і цікавага. І мы б хацелі сказаць усім суайчыннікам, усім савецкім людзям аб нашай шчырай любві да Радзімы. Гэтая любоў непахісная, ніхто і ніколі не зможа яе пагасіць. Дзе б мы ні знаходзіліся, дзе б лёс ні прымусяў нас жыць, мы заўсёды помнім, што мы ў даўгу перад Радзімай, бо яна дала нам самае галоўнае ў жыцці — права быць яе грамадзянамі.

Яўген Бойка — высокі, мажны мужчына. Густыя чорныя валасы, пышныя вусы і імклівыя рукі робяць яго падобным на лацінаамерыканца. Іван Васілеўскі — сярэдняга росту, хударлявы, валасы светлыя, усё робіць нетаропка. Словам, поўная процілегласць адзін аднаму. І ўсё ж людзі ў многім падобныя. У іх аднолькавыя погляды на жыццё, агульныя мэты і інтарэсы. Відаць, гэта таму, што і лёсы Яўгена Мікалаевіча і Івана Пракопавіча падобныя. Яны амаль аднагодкі. Абодва нарадзіліся ў Беларусі, непадалёку ад Навагрудка. Абодва з бедных сем'яў. У час белапольскай акупацыі абодвум давялося пабываць у турмах, таму што ўдзельнічалі ў барацьбе за свабоду роднай зямлі. Каб пазбегнуць больш суровага пакарання, Яўгену Бойку і Івану Васілеўскаму давялося пакінуць Беларусь. Абодва пасля доўгіх блуканняў лёс закінуў у Аргенціну. Але на чужыне Яўген Мікалаевіч і Іван Пракопавіч, як і большасць нашых землякоў, ніколі не забывалі аб сваім народзе, аб Радзіме. Амаль адразу ж сталі актыўна працаваць у прагрэсіўных арганізацыях суайчыннікаў. Працягваюць гэтую работу і сёння. Адны пабываць на Радзіме землякам давялося толькі сёлета.

— Для нас гэтае спатканне з Бацькаўшчынай вельмі дарагое, — хвалючыся, пачаў Яўген Мікалаевіч, — бо прайшло ўжо больш за сорак гадоў, як мы паехалі адсюль. Вядома, увесь гэты час мы ўважліва сачылі за жыццём нашага народа, але адна справа — чытаць у газецце, і зусім іншая — убачыць на ўласныя вочы.

— Гэта паездка, — працягваў Іван Пракопавіч, — і сустрэчы з савецкімі людзьмі, з блізкімі яшчэ больш умацавалі наш патрыятызм. Мы ўбачылі, якіх вышын дасягнула Беларусь за гады Савецкай улады. Аб такім раней мы нават не маглі і марыць. Мы пабывалі ў Маскве, Мінску. Мінск з яго прыгожымі добраўпарадкаванымі дамамі, шырокімі вуліцамі, мноствам садоў і паркаў — проста цудоўны горад. Мы былі ў многіх мікрараёнах. На мой погляд, гэта вобшныя гарадкі вакол Мінска. Там ёсць усё, што патрэбна для нармальнага жыцця людзей: дзіцячыя сады і школы, магазіны і кінатэатры.

— А ў мяне, — дадае Яўген Бойка, — назаўсёды застануцца ў памяці сустрэчы з людзьмі. Імяна яны дапамаглі нам зразумець, як сёння жывуць нашы блізкія, якімі вялікімі правамі карыстаецца савецкі чалавек.

Для Яўгена Мікалаевіча гэта не проста словы. Ён сапраўды ўбачыў і сам адчуў, што значыць жыць у СССР. Больш месяца ён знаходзіўся ў бальніцы ў Маскве, дзе высокакваліфікаваныя ўрачы лячылі яго зусім бясплатна.

— Цяпер я нават магу танцаваць, як у маладосці, — хваліцца Яўген Мікалаевіч.

Брат Яўгена Бойкі вярнуўся на Радзіму з Аргенціны. Цяпер жыве ў Маскве. Ён доктар навук, прафесар. Разам з сынам сваёй машыне яны прыехалі ў Мінск, а потым, ужо разам з Яўгенам Мікалаевічам, паехалі да сястры. Вольга Мікалаеўна — простая жанчына, усё жыццё жыла і працавала ў вёсцы.

В СССР НЕТ ДЕЛЕНИЯ ГРАЖДАН

ПО ВЕРОИСПОВЕДАННОМУ ПРИЗНАКУ

В Советском Союзе, в соответствии с Конституцией, церковь отделена от государства, а государственные органы организуют свою деятельность, как складываются отношения с государством, какие гарантии свободы вероисповедания существуют в СССР?

В православных храмах, монастырях, семинариях и академиях началось распространение нового издания Библии на русском языке, выпущенной издательством Московского Патриархата. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета состоят из 1372

знавать никакой религии... Никакие различия между гражданами в их правах в зависимости от религиозных верований совершенно недопустимы. Всякие даже упоминания о том или ином вероисповедании граждан в официальных документах должны быть безусловно уничтожены».

В царской России церковь была частью государственного аппарата и оказывала огромное влияние на государственную, общественную деятельность и личную жизнь людей. Православная церковь владела огромным движимым и недвижимым имуществом — земельными

СВОБОДА СОВЕСТИ ГАРАНТИРУЕТСЯ ЗАКОНОМ

страниц. Они иллюстрированы цветными репродукциями с икон «Животворящая Троица» и «Господь Вседержитель». Это четвертое издание Библии за последние десять лет.

Архиепископ Волоколамский Пётр, председатель Издательского отдела Московского Патриархата, сообщил, что Русская Православная церковь выпускает многочисленные религиозные издания. Продолжается выход серии «Настольная книга священнослужителя». Составлен альбом о жизни церкви. Скоро выйдут в свет хорошо иллюстрированные календари на 1980 год: стенной, карманный и объемистый настольный, в котором будут помещены статьи на духовные темы.

Религиозная литература выпускается и другими конфессиями в Советском Союзе. Свои издания имеют евангельские христиане-баптисты, мусульмане, католики, лютеране, старообрядцы, иудеи и др. Регулярно выходят молитвенники, календари, различная богословская литература. Мусульмане, например, недавно получили новое издание Корана.

Выход религиозной литературы — одно из материальных воплощений свободы совести, которая гарантирована Конституцией СССР. Эту литературу печатают в государственных типографиях по заказам и на средства религиозных организаций, которые сами и распространяют весь тираж.

Зарубежные гости Советского Союза нередко задают вопрос: как могут действовать религиозные организации в стране, где руководящей силой является Коммунистическая партия, пропагандирующая атеизм и ведущая борьбу с религиозными представлениями в сознании людей?

Ответ в общей форме таков: нельзя смешивать вопрос об отношении КПСС к религии как к определенной идеологии с отношением Советского государства к религиозным объединениям.

Да, Коммунистическая партия действительно рассматривает религиозную идеологию как антинаучную и ведет в связи с этим соответствующую разъяснительную работу среди населения. Коммунисты считают, что только на основе современной передовой науки возможен прогресс человечества, что, только руководствуясь научными знаниями и научным мировоззрением, можно обеспечить расцвет экономики, науки и культуры народов. Разъяснительная работа партии в этой области ведется исключительно методами идейного воздействия.

Что же касается принципов, на которых основываются взаимоотношения Советского государства и церкви, то они были разработаны В. И. Лениным задолго до победы Октябрьской социалистической революции 1917 года.

Программные требования государства по отношению к религии и церкви были обоснованы В. И. Лениным в статье «Социализм и религия»: «Всякий должен быть совершенно свободен исповедовать какую угодно религию или не при-

ми и лесными массивами, торговыми предприятиями и т. д. Кроме того, она получала крупные субсидии от государства.

По сравнению с церквями других вероисповеданий Русская Православная церковь пользовалась большими привилегиями. Она имела исключительное право пропаганды своего вероучения. Только православная церковь пользовалась правом автономного управления, осуществлявшегося «святейшим правительственным Синодом» во главе с обер-прокурором, назначаемым царем. Духовные дела прочих вероисповеданий находились в ведении Министерства внутренних дел. Они были лишь «терпимы» в России, а последователи некоторых вероисповеданий преследовались за свои религиозные убеждения.

С установлением Советской власти религиозному неравенству был положен конец.

«Декларация прав народов России», принятая в ноябре 1917 года, отменяла все и всякие национальные и религиозные привилегии и ограничения. Тем самым устранялось неравноправное положение церквей в государстве.

Советская власть навсегда покончила с ущемлением и ограничением прав населения национальных окраин, в частности, с попытками насильственного навязывания им православия.

В советском законодательстве есть специальные правовые нормы, ограждающие от посягательств на законные права верующих, религиозных объединений и служителей культа. Этими нормами предусматривается ответственность за воспрепятствование совершению религиозных обрядов, если они не нарушают общественного порядка и не сопровождаются посягательством на права других граждан.

В СССР действует более 20 тысяч церквей, костелов, синагог, лютеранских кирх, старообрядческих храмов, мечетей, буддийских дацанов, молитвенных домов евангельских христиан-баптистов и т. д.

Самой крупной из действующих в СССР конфессий является Русская Православная церковь. Она насчитывает 76 епархий. В некоторых епархиях до 1000 храмов.

Русская Православная церковь располагает тремя семинариями и двумя академиями для подготовки священнослужителей.

Как подчеркнул в одном из интервью Патриарх Московский и всея Руси Пимен, «в Советском Союзе нет деления граждан по вероисповеданному признаку, в результате этого верующие и неверующие, являясь гражданами своей Родины, вместе участвуют в труде на благо своего народа. Верующие люди, как и священнослужители, — полноправные граждане Советского государства. Они активно участвуют в политической, экономической и общественной жизни страны».

Центральная площадь в Мсташе Гродзенской области.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ХТО ЗДЫМАЕ КІНО РАЗАМ З РУСКІМІ?

Па прызначэнню сусветнай прэсы, адной з самых значных падзей бягучага кінематаграфічнага сезона з'яўляецца 20-серыйная здымка «Невядомай вайны» (у савецкім пракаце — «Вялікая Айчынная»), створаная сумесна савецкімі і амерыканскімі дакументалістамі. Грандыёзны серыял, прысвечаны Вялікай Айчынай вайне Савецкага Саюза з гітлераўскай Германіяй, з поспехам дэманструваўся ў ЗША і СССР, намечаны яго паказ і ў многіх іншых краінах. З савецкага боку каардынацыю ра-

боты над кінаэпапеяй ажыццяўляла Усесаюзнае аб'яднанне «Савінфільм» — арганізацыя, якая распараджаецца ў СССР сумеснымі пастаноўкамі.

Намеснік старшыні «Савінфільма» Аляксандр СУРЫКАЎ раскажаў карэспандэнту Агенцтва друку Навіны, што за час існавання аб'яднання (з 1972 года) з яго дапамогай ажыццяўлена больш як 60 сумесных з зарубежнымі кінематаграфістамі пастаноўкаў поўнаметражных фільмаў.

— Вядома, — гаворыць Сурыкаў, — работа над «Невядомай вайной» выключна на маштабах. Яна стала своеасаблівай праверкай нашых магчымасцей. І зразумела, не абшлось без праблем, якія, як і сказаў, тыповыя для супрацоўніцтва паміж кінематаграфістамі СССР і Захаду. Галоўнае, што даводзіцца пераадоўваць, — гэта бар'ер неразумення ў поглядах на пэўныя гістарычныя падзеі. Так, у рабоце над «Невядомай вайной» нам даводзілася часта дыскуціраваць з амерыканскімі калегамі, у якіх погляды на ролю СССР у змаганні супраць фашызму былі, мякка кажучы, павярхоўнымі (што і выказалася ў амерыканскай назве серыялу: вайна, якая абшлась Савецкаму Саюзу ў 20 мільёнаў жыццяў, практычна невядома за акіянам...). Але перад фактамі, што адкрываюцца з кінадакументаў, цяжка ўстаць, калі чалавек, вядома, сумленны і мае намер гаварыць з экрану праўду.

Выпрацоўка агульнай ідэяна-эстэтычнай канцэпцыі неабходна для стварэння любога сумеснага фільма. Я ўспамінаю, як пры рабоце над «Сіняй птушкай», якая была знята некалькі гадоў назад і абшля экраны многіх краін, амерыканскі бок спачатку прапаноўваў зрабіць больш сучасным сюжэт гэтай вядомай п'есы Метэрлінка, але потым мы ўсё ж прыйшлі да агульнага вываду, што лепш за ўсё рабіць карціну па сцэнарыю, блізкаму да першакрыніцы. Увогуле, сумесны выбар тэмы — адзін з самых складаных і прынцыповых момантаў. Тэма сумеснага фільма, на наш погляд, павінна быць інтэрнацыянальнай, блізкай і зразумелай народам многіх краін свету.

Існуюць і іншыя цяжкасці, звязаныя з аб'ектыўна рознымі традыцыямі ў кінематаграфіях. Калі, напрыклад, у СССР напісанне сцэнарыя — працэс заўсёды практычна індывідуальны, то на Захадзе выкарыстоўваецца так званы «брыгадны метада». У нас няма сістэмы «зорак», таму выбар актэра на ролю вызначаецца прабамі, а замежны прадзюсер фінансуе фільм, як правіла, «пад зорку» — актэра або рэжысэра. Вяртаючыся ўсё да той жа «Невядомай вайны»,

якая прызначалася для тэлебачання, успамінаю, што мы былі пастаўлены перад умовай абавязкова ўлічваць патрабаванне амерыканскага тэлебачання, гэта значыць рэкламныя ўстаўкі: пасля кожнай васьміхвіліннай часткі — рэклама да дзвюх мінут. У СССР такое не прынята (і пры паказе серыялу тут падобнай рэкламы няма), але для амерыканскага глядача гэта звычайная з'ява.

Зразумела, — працягвае Аляксандр Сурыкаў, — ужо набыты значны вопыт сумеснай работы з зарубежнымі кінаарганізацыямі, і гэта дазваляе сцвярджаць, што стварэнне сумесных фільмаў — справа цікавая і выгадная для партнёраў. Гэта пацвярджаецца і тым, што многія карціны, створаныя ў садружнасці, атрымалі высокі адзнакі не толькі ў глядачоў, але і ў журы міжнародных фестываляў. Так, «Невядомая вайна» ўзнагароджана Вялікім прызам Нью-Йоркскага міжнароднага фестываля кіно і тэлефільмаў і Галоўным прызам па дакументальных фільмах кінафестываля ў Майамі. «Оскара» (як вядома, гэта адна з самых прэстыжных узнагарод) удастоены савецка-японскі фільм «Дэрсу Узала», пастаўлены славуцім рэжысэрам Акірам Курасавам. Адзначаны ўзнагародамі і іншыя сумесныя стужкі: «Помні імя сваё» (з Польшчай), «Вяселле» (з Югаславіяй), «Мама» (з Румыніяй і Францыяй) і гэтак далей.

Нядаўна завершана вытворчасць мастацкіх стужак: «Людзі блакітнага агню» — з Балгарыяй, «Кентаўры» — з Венгрыяй і Чахаславакіяй, «Аксамітавы сезон» — са Швейцарыяй... Плян «Савінфільма» разнастайны. Так, вядуцца падрыхтоўчыя работы па фільму «Юнацтва Пітра» (пра рускага цара Пітра I), яго будзе ставіць вядомы савецкі рэжысёр Сяргей Герасімаў сумесна з кінематаграфістамі ГДР. Кінематаграфісты ГДР прымуць удзел у стварэнні гістарычнай стужкі «Тэгеран», прысвечанай канферэнцыі кіраўнікоў дзяржаў — удзельнічалі антыгітлераўскай кааліцыі; ставіць фільм савецкі рэжысёр Аляксандр Алаў і Уладзімір Наумаў.

З савецкага боку ў сумесных паста-

ноўках шырокі ўдзел прымаюць студыі саюзных рэспублік, што надае карцінам каштоўны нацыянальны коларыт. Напрыклад, па «Узбекфільме» ідуць здымкі савецка-індыскай стужкі «Алі-Баба і сорака разбойнікаў» (для рэжысэра Лаціфа Файзіева гэта другая сустрэча з індыйскімі кінематаграфістамі: у 1975 годзе ён зняў «Усход над Гангам»). У экранізацыі папулярнай казкі ўдзельнічаюць зоркі індыйскага кіно і вядомыя савецкія актэры.

А на «Мосфільме», буйнейшай кінафабрыцы Еўропы, ажыццяўляецца адразу некалькі сумесных пастаноўкаў. Сярод іх — «Легенда аб каханні», першы ў гісторыі савецка-турэцкі фільм, у аснову якога пакладзена славаце ўсходняе сказанне аб Фархадзе і Шырын (ставіць карціну савецкі рэжысёр Аджар Ібрагімаў). Вядомы ў СССР камедыграф Леанід Гайдай пачаў здымкі савецка-фінскага фільма па аповеці класіка фінскай літаратуры Майно Ласілы «За запалкамі».

Некалькі работ прысвечана летнім Алімпійскім гульням у Маскве 1980 года. Савецкі рэжысёр-дакументаліст Ілья Гутман і яго італьянскі калега Рамола Марчэліні здымаюць «Гісторыю пяці колцаў», дзе будзе расказана аб пяці апошніх Алімпіядах і іх героях.

У нашых планах сумесная пастаноўка з Мексікай кінапалатна аб амерыканскім публіцысце Джоне Рыдзе; мяркуецца, што паставіць яго Сяргей Бандарчук. Ад амерыканскіх кінафірм паступілі прапановы аб сумесных пастаноўках карціны аб Каістанціне Станіслаўскім — геніяльным рускім рэфарматары сцэны, і аб экранізацыі папулярнага ў нашых абедзвюх краінах рамана Мітэла Улсана «Сустрэча на далёкім мерыдыяне». Існуе таксама праект стварэння карціны з удзелам славацкага амерыканскага актэра Кёрка Дугласа...

З зарубежнымі арганізацыямі, якія сур'ёзна зацікаўлены ў супастаноўках, — сказаў у заключэнне Аляксандр Сурыкаў, — працуецца лёгка, і абодва бакі маюць шмат пераваг з раўнапраўнага супрацоўніцтва.

Я не збіраюся
Даследванне пісаць
Пра васількі.
У батанічным пашпарце
Вы знойдзеце,
Калі і дзе ён нарадзіўся,
Каго і што ён любіць,
Дзе назавуць прапісан,
Усе шматлікія яго імёны
І лекавыя
І чараўнічыя ўласцівасці яго.
У зборніках паэзіі
Апухціна і Багдановіча,
Лужаніна
І многіх, многіх іншых
Вы знойдзеце
Яму прысвечаны оды,
А ў крытыкаў
Шмат супярэчлівых
Ацэнак і філіпік.
Я можа
І не прыгадаў бы пра яго,
Але сягоння
З матчынага ручніка,
Калі сціраў я з твару свайго
Стому,
Ён усміхнуўся мне.
І я адклаў ручнік,
Каб не скамецьць
Пялёсткі васілька.
Хай ён цвіце заўжды
На гэтым ручніку,
На сцэжках палявых,
У нашых песнях
І ў вачах дзяцей.

Аляксей ПЫСІН

ПАЛЁТ

Пад намі — восем тысяч метраў,
Дык гэта ж восем кіламетраў
Ад поля, лесу і хацін.
А я за восем кіламетраў,
Ажно за восем тысяч метраў
У школу з хлопцамі хадзіў.

Дарога доўгая такая,
То дождж, то вецер падганяе,
А Палуж Першая, Другая
Па загуменні прапускае,
Каб не спазніўся на урок —
Звініць, звініць ужо званок.

Ад яблыні дзедавых узятая
Дарога ў неба і напята;
Там дзесьці ўнізе наша хата,
Маўклівы дуб, што мне за брата,
І сад стары, і новы плот,
А школа тут, дзе самалёт.
Вучуся ў неба — жыць зямлёю,
А вернасці — у поля бою,
Вучуся быць самім сабою,
Каб мог засведчыць атэстат,
Што я людзям таксама брат.

Дарога гулкая напята,
Але яе не адарваць
Ад той зямлі, дзе ўсё пачата,
Дзе родных мне магіл багата,
Дзе можна жыць і паміраць.

Сябры ў паветры паміралі,
Агнём дарогу спавівалі,
Зямным шляхам яе вярталі
Уж даўжэйшаю — яна
У глыбіню зямлі яла;
З той глыбіні — праменнем вернасці,
Адбіўшыся ў зямной спрадвечнасці,
Паўстала ў зорнай бесканечнасці...

А мы — на восьмым кіламетры,
У абжытым небе і паветры.
У салоне людным — зямлякі,
Жанчыны, дзеці, юнакі...
Трохпавярховымі садамі
Праходзяць воблакі над намі.

Кастусь КІРЭНКА

СЯРОД ЗЕМЛЯКОЎ

Аб'ехаў свет, амаль з усіх планет
Глытуў,
хоць і здалёку,
іх агню...

А тых, хто падарыў мне родны свет,
Убачыў сёння нібы ўпершыню.
Сяджу між іх, задуманых, сівых,
Бы вылітых з жалезнага ліцця.
І ў кожным слове
адчуваю мудрасць іх.

І нават у маўчанні —
мудры сэнс жыцця.
І што сказаць мне ім! Які такі сакрэт!
Як абвандраваў свет! І сэнс знайсці
які!

Што ім той свет,
калі яны стварылі цудоўны
аж на ўвесь сусвет!

І што ім мой сакрэт,
калі ў іх саміх
сакрэтаў на вякі!

І я маўчу. Я ведаю: лепш пачакаць,
Пакуль яны прыкінуць:
што і як —
што ёсць для іх няпростата
ўва мне...

А сэрца б'ецца гулка —
радасці балючай не суняць
Як гэта ўсё бывае
толькі ў роднай старане...

У ІМЯ МІРУ І ПРАГРЭСУ СУПРАЦОЎНІЧАЦЬ З УСІМІ, ХТО ГЭТАГА ЖАДАЕ

МІЖНАРОДНАЯ «АРБІТА» САВЕЦКІХ ЛІТАРАТАРАЎ

РАСКАЗВАЕ САКРАТАР ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ СССР Віталь ОЗЕРАЎ

Мы сустрэліся ў славуцім доме Масквы — вуліца Вароўскага, 52, — які ахоўваецца дзяржавай як помнік гісторыі. Ансамбль гарадской сядзібы канца XVIII стагоддзя паслужыў Льву Талстому правабрамам дома Растовых у яго рамана «Вайна і мір». У гэтым будынку з 1934 года, з першых дзён свайго існавання, асталася Саюз пісьменнікаў СССР...

— «У арбіце» нашых міжнародных літаратурных сувязей, — сказаў Віталь Озераў, — сёння знаходзіцца літаратурная арганізацыя і пісьменнікі больш чым ста краін. Пасля нарады ў Хельсінкі працэс гэты прыкметна ўзмацніўся і ідзе з нарастаючай актыўнасцю. Мы прымаем звыш 600 замежных калег у год. Прыкладна столькі ж савецкіх пісьменнікаў адіраўляецца ў дзесяці дзяржаў.

Побач з грамадскімі праблемамі пісьменнікі, натуральна, абмяркоўваюць і свае творчыя, літаратурна-тэарэтычныя. Формы нашых кантактаў надзвычай разнастайныя. Гэта шматбаковыя сімпозіумы і «круглыя сталы», дыскусіі і абмен вопытам, сумеснае кітавадавецтва, нарэшце, паездкі для збору матэрыялаў для новых кніг.

Саюз пісьменнікаў СССР — пастаянны ўдзельнік Асацыяцыі пісьменнікаў краін Азіі і Афрыкі, член яшчэ трох аўтарытэтных арганізацый — Міжнароднай асацыяцыі літаратурных крытыкаў, Міжнароднага савета па дзіцячай і юнацкай літаратуры і Міжнароднага таварыства па вывучэнню дзіцячай літаратуры.

— Што можна сказаць аб сувязях з афра-азіяцкімі пісьменніцкімі рухамі?

— Яны трывалыя і канструктыўныя. Асацыяцыя пісьменнікаў краін Азіі і Афрыкі з кожным годам расшырае свае рады і поле дзейнасці. На V канферэнцыі, напрыклад, прысутнічала звыш двухсот літаратараў і грамадскіх дзеячаў з 70 краін. Канферэнцыя выказалася за аб'яднанне ўсіх прагрэсіўных літаратурных сіл вакол актуальных літаратурна-грамадскіх праблем, праблем сучаснага свету, праблем Азіі.

Асацыяцыя правяла творчы форум паэтаў у Ерэване, сімпозіум галоўных рэдактараў літаратурна-мастацкіх часопісаў у Бейруце, сустрэчу маладых пісьменнікаў у Ташкенце на тэму: «Якім быць у жыцці і літаратуры», арганізавала дыскусію ў Маніле «Літаратура і маладое пакаленне» і гэтак далей. Савецкія ўдзельнікі гэтых сустрэч расказалі аб вопыце развіцця нацыянальных літаратур.

— Як складваюцца кантакты з пісьменнікамі краін Захаду?

— Пасля Хельсінкі, як і ўжо гаварыў, нашы сувязі, у тым ліку і з заходнімі літаратарамі, значна палепшыліся. Напрыклад, з Нацыянальным сіндыкатам італьянскіх пісьменнікаў у выніку перагавораў, у якіх удзельнічалі літаратары розных перакананняў, падпісаны асноўны дакумент аб прынцыпах узаемаадносін. Мы заключылі пагадненне аб супрацоўніцтве з Таварыствам літаратараў Францыі. Прадстаўнічая дэлегацыя гэтага таварыства, а таксама група членаў Акадэміі Ганкураў здзейснілі працяглае паездкі па СССР. У Францыі выйшлі некалькі нумароў часопіса «Эрон» і два спецыяльныя нумары часопіса «Аксён паэзіі», прысвечаныя савецкай літаратуры.

Інтэрв'ю ўзяў Аляксей ГРАЗНОЎ.

ДАРОГУ ВЫБІРАЮЦЬ НАЗАЎСЁДЫ

На літаратурных выступленнях, асабліва ў школах і ў студэнцкіх аўдыторыях, часта пытаюцца: «Скажыце, як вы сталі пісьменнікам?» Няпростое пытанне. І адказаць на яго нялёгка.

На пісьменнікаў, як вядома, не вучаць. Чалавек, скончыўшы адпаведны інстытут, можа стаць інжынерам, аграномам, урачом. Пісьменнікам жа, на мой погляд, робіць чалавека не нейкая навучальная ўстанова, а жыццё, жыццё на ўсім яго працягу, незалежна ад таго, кароткім ці доўгім яно бывае. Пісьменніцтва — гэта не хобі, а пастаянны напружаны стан душы, які вымагае часцяком насці, настроенасці на чужую бяду, поўнай душэўнай самааддачы. «Пісьменнік — расліна шматгадовая», — пісаў Аляксандр Блок. Гэтыя словы асабіста я разумею так: кожны пісьменнік, як жытні колас, павінен прайсці неабходныя стадыі росту і выспявання. Спачатку зерне павінна ўпасці ў зямлю, абавязкова ў родную зямлю, бо, як заўважыў Міхаіл Прышвін, «сваё «я», паўней за ўсё і лепей за ўсё, можна сказаць толькі на роднай моасе». Потым коласу трэба расці, цягнуцца да сонца, выстаць пад ветрам і градам. Потым будзе красаванне. Потым — жніво.

Хачу адзначыць яшчэ адну вельмі важную дэталю. Пісьменнік абавязкова павінен выпрацаваць у сабе такое адчуванне: толькі я, адзін я, магу гэта зрабіць. Калі ж я гэтага не зраблю, ніхто гэтага не зробіць. Такое адчуванне я называю бы смеласцю творцы. Без упэўненасці, без смеласці ў пісьменніцкай справе свайго слова не здабудзеш. «Баяцца паражэнняў — у літаратуру не хадзіць», — трапіла зазначыў Аляксандр Адамовіч.

Як пачынаў я? Пачынаў, як амаль і ўсе, з вершаў. Трэба было выказаць, аддаць людзям, выліць з душы, нібы з перапоўненага кубка, усё тое, што з самага маленства ўзяў з песень маці, расказаў бацькі і дзеда, аднавяскоўцаў. Трэба было вярнуць людзям шум вясновых дажджоў і гул трактара ў начным полі, маркотны спеў зімовай завірухі і ўрачысты палёт буслоў над зялёнай лугавінай. Трэба было расказаць пра нашу вёску, нашу школу, пра Кастрычніцкую дэманстрацыю, калі мы, сотні хлапчушковаў і дзяўчынак, у небагатых шэрых сукенках, у гумавых і кірзавых ботах, скалелыя, галодныя, але надзвычай шчаслівыя, ішлі па вясковай вуліцы, а наперадзе калоны, і ў жаўтлявым восеннім тумане, пад дажджом, плыў, ззяў яркі чырвоны сцяг (адзін на ўсіх!) і школьны музыкі дзевяцікласнік Міша Дронін іграў на гармоніку «По долинам и по взгорьям».

Паэзія, безумоўна, проста неабходна кожнаму, хто рызыкнуў аднойчы звязаць свой лёс з пісьменніцкай працай. Паэзію я наадзаву бы першаэлементарна літаратуры. Успомнім славуць народна-эпасаў і ўспомнім часоў і ўспомнім народаў. Гэта ж найчысцейшая і найглыбейшая паэзія, крыніца, з якой пілі і Аляксандр Пушкін, і Леў Талстой, і Янка Купала.

Паэзія дысцыплінуе думку. Паэзія вучыць працаваць над словам, з соцен і тысяч слоў дапамагае знаходзіць неабходнае, самае патрэбнае. Паэзія з яе музычнасцю, з яе рытмікай дапамагае будаваць твор на законах самай строгай архітэктонікі, дазваляе бачыць яго паасобку, у частках, і кампактна, усёй масаю.

Прозу ж справядліва называюць чорным хлебам літаратуры. Відаць, з узростам, з умужнеласцю кожнага пісьменніка яго ўсё болей цягне ад апетытных разнасолаў да духмянай чорнай лусты. Хочацца, калі можна так сказаць, капаць глыбей і бачыць дэлей. Вось чаму многія паэты на нейкім этапе сваёй творчасці пераходзяць у празаічны цэх. Прыгадаю для прыкладу нашых беларускіх пісьменнікаў — Янку Сіпакова і Уладзіміра Паўлава. Яны паралельна і вельмі паспяхова працуюць у двух жанрах — у паэзіі і ў прозе.

Чым прываблівае проза? У ёй, на мой погляд, шырэйшы разгон для думкі, яна, калі можна так сказаць, мае больш аб'ёмны творчы габарыты. Паэзія ж, на вялікі жаль, трымае думку ў жалезнай клетцы рыфмы і рытму. Адным словам, шлях ад паэзіі да прозы — зусім заканамерны творчы шлях, і я ніколі не раскайваюся, што ступіў на яго.

Зрабіўшыся празаікам і не здрадзіўшы паэзіі (паэзіі нельга здрадзіць!), я напісаў кніжку апавяданняў «Бацькава крыніца», а потым дылогію пра Кастрычнік і грамадзянскую вайну на Беларусі — раманы «Людзі і маланкі» і «Запомнім сябе маладымі».

Тэма Вялікай Кастрычніцкай сацыяльнай рэвалюцыі, гістарычнага пералому ў жыцці беларускага народа заўсёды хвалявала мяне. У гісторыі чалавецтва было нямаля грандыёзных грамадскіх катаклізмаў. Але нішто не параўнаецца з нашым Кастрычнікам. Гэта — жыццядайны ўраган, гэта — чырвоны плуг, які пераараў усю планету. Беларускім народу Кастрычнік даў дзяржаўнасць, магчымасць свабодна жыць і развівацца ў суполцы братніх народаў.

Беларусь перыяду 1917-18 гадоў уяўляла надзвычай складаны, часна пераплецены клубок сацыяльных, эканамічных і нацыянальных праблем. Напомню, што ў час першай імперыялістычнай вайны беларускую зямлю расек на дзве часткі фронт, у Мінску быў штаб Заходняга фронту, а ў Магілёве царская стаўка вярхоўнага галоўнакамандуючага. На жаль, гэты гарацкіны вырашальны перыяд яшчэ не асветлены беларускай літаратурай так, як ён таго варты.

Сотні тысяч беларускіх рабочых і сялян змагаліся на франтах грамадзянскай вайны, сярод іх і мае аднавяскоўцы. Яны грамлілі Калчакі і Пятлюры, Булак-Балаховіча і Пілсудскага. Іхняму вялікаму несмяротнаму подзвігу прысвяціў я свае раманы.

...Зноў пішу. Зноў сяджу над белым аркушам паперы. Пра што пішу? Няхай пакуе што гэта будзе маім сакрэтам. Хочацца толькі аднаго: быць цяплівым у працы, быць чэсным, быць патрэбным.

Леанід ДАЙНЕКА.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ЛІНГВІСТАЎ

У Сафіі пачала работу другая канферэнцыя балгарскіх, савецкіх і польскіх лінгвістаў на тэму «Балгара-беларускія моўныя паралелі». Яна арганізавана Сафійскім універсітэтам імя Клімента Ахрыдскага і Беларускай дзяржаўнай універсітэтам імя У. І. Леніна.

У Сафіі пачала работу другая канферэнцыя балгарскіх, савецкіх і польскіх лінгвістаў на тэму «Балгара-беларускія моўныя паралелі». Яна арганізавана Сафійскім універсітэтам імя Клімента Ахрыдскага і Беларускай дзяржаўнай універсітэтам імя У. І. Леніна.

СЕЗОН АДКРЫЎСЯ Ў ДАНЕЦКУ

Беларускі тэатр юнага глядача пачаў сезон 1979-80 гадоў гастрольнымі выступленнямі на зямлі ўкраінскіх гарнякоў — у гарадах Данецк і Макееўка. Трупя выправілася ў гэты падарожжа ў поўным складзе на чале з галоўным рэжысёрам народным артыстам БССР І. Паповым. На афішы лепшыя спектаклі рэпертуару: «Міколка-паравоз» паводле апавесці М. Лынькова, «Бараншчыца» А. Салынскага, «Царэўна-жаба» Н. Гарнет і іншыя.

Дзесяткі розных гурткоў, калектываў мастацкай самадзейнасці працуюць пры Палацы культуры нафтвавікоў Наваполацка. Рабочыя і служачыя прадпрыемстваў прысвячаюць любімым відам мастацтва свой вольны час, выступаюць у канцэртах, на сцэнах рабочых і сельскіх клубаў Віцебшчыны.

НА ЗДЫМКУ: рэпэціруе мужчынская група хору нафтаперапрацоўчага завода. Фота Д. ЛУПАЧА.

АД ТАКОГА ЗАХАПЛЕННЯ — РАДАСЦЬ УСІМ

БРАВА, «РАЊІЦА», БРАВА!

Гэта была непаўторная паездка. Праўда, і раней народны танцавальны калектыв «Раніца» гродзенскага Палаца культуры тэкстыльшчыкаў паспяхова выступаў на самых адказных канцэртах. Аднак сёлета ў Францыі і ў Іспаніі, дзе праходзілі два міжнародныя і сусветныя фестывалі фальклору, на якіх беларускі самадзейны ансамбль прадстаўляў нашу краіну, поспех быў трыумфальным.

Пасля выступлення беларускага калектыву на 22-м міжнародным фестывалі фальклору ў французскім горадзе Канфалане газета «Шарэнтэ лібрэ» выйшла з аншлагам: «СССР: дзіўны спектакль». А ўнізе артыкул: «... вы казалі Беларусь? Тады б вы трапілі на самы значны момант фестывалю. Лепшая труппа Фестывалю-79 захапіла ўчора 8 тысяч глядачоў на ратушнай плошчы... Гэта звышудасканалены «танцуючыя машыны» з вялікай зграбнасцю і такой прывабнасцю! Прыгажосць, грацыя, вытанчанасць — усё тут мае месца».

«Раніца» сапраўды ўразіла глядачоў. Бо для многіх знаёмства з гэтым калектывам было і знаёмствам з нашай краінай. Напрыклад, на традыцыйным фестывалі Пірэнейскіх гор у Іспаніі ансамбль быў першым савецкім калектывам.

Пяць сутак шумей у іспанскім горадзе Хака карнавал — пяць сутак не спыняліся музыка, песні, танцы. Фальклорныя калектывы — і прафесійныя, і самадзейныя — з 24 краін свету змянялі адзін аднаго ў святочных шэсцях па вуліцах горада, дзе адбываліся своеасаблівыя канцэрты-прадстаўленні. Спыняўся рух машын, гараджане шчыльным колам акраўжалі трупя і «прасілі» новага танца. «Раніца» танцавала без перадыху.

Іспанцы спышаліся сфатаграфаваннем побач з савецкімі артыстамі, паціснуць ім руку, падарыць кветкі. Нязвычайнае захапленне глядачоў выклікалі нацыянальныя касцюмы.

А познім вечарам звычайна пачынаўся канцэрт, які працягваўся далёка за поўнач. Тэмпераментныя паўднёвыя жыхары пастаянна падпявалі, прытанцоўвалі і крычалі са сваіх месцаў: «Брава, «Раніца», брава!»

Беларускія танцы «Палескую акалочку», «Гродзенскі карагод», «Котчынскую кадрылю» змянялі малдаўская «Стрэмашаска», рускі танец... і зноў «акалочка»! Нібы загіпнатызаваныя, глядачы застывалі ў захапленні.

Кожны вялікі канцэрт гаспадары фестывалю нязменна прадстаўлялі права завяршыць «Раніцу». Дваццаць непаўторна розных танцаў нашай краіны

выконвалі тут самадзейныя артысты. За 32 дні гастролі яны далі 47 канцэртаў. Выклікалі цікаўнасць нават рэпетыцыі «Раніцы». Гэты калектыв палюбіўся і французам, і іспанцам, і шматлікім удзельнікам фестывалю.

І ЗВЫЧАЙНЫ, І НЕЗВЫЧАЙНЫ

На афішы самадзейнага ансамбля «Раніца» красуецца некалькі тытулаў: народны калектыв, лаўрэат рэспубліканскіх конкурсаў, залаты лаўрэат усеаюзнага фестывалю... Тытулы гэтыя сведчаць аб творчых поспехах калектыву. Сярод многіх самадзейных ансамбляў «Раніца» вылучаецца майстэрствам выканання, тым, што пастаноўкі гэтага калектыву захоўваюць у сабе чысціню і характар нацыянальных танцаў. Фальклорны матэрыял роднай Гродзеншчыны стаў для ансамбля крыніцай натхнення і асновай усёй работы.

У гэтым сэнсе «Раніца» вельмі незвычайны калектыв. І ў той жа час гэты ансамбль такі ж, як і сотні, тысячы падобных калектываў у нашай краіне.

У СССР заахвочваецца развіццё народнай мастацкай творчасці. У кожным вясковым клубе, у ДOME або Палацы культуры абавязкова ёсць самадзейны танцавальны гурток, ансамбль. Усе цяжкасці і складанасці існавання і развіцця самадзейнага калектыву ўласцівы і гродзенскаму ансамблю. У ім не прафесійныя танцоры. Сярод іх студэнты, швачкі, слесары, ткачы, інжынер, урач. Па ўласнаму жаданню яны прыходзяць у Палац культуры, каб свой вольны час прысвяціць любімай занятку — танцам. Людзі тут мяняюцца часта — хлопцаў забіраюць на тэрміновую службу ў армію, другія едуць вучыцца або абзаводзяцца сем'ямі. Калектыв пастаянна абнаўляецца. Праўда, часта бывае так, што, крыва падгадаваўшы дзяцей, маладыя бацькі зноў вяртаюцца ў «Раніцу».

Паміж удзельнікамі гэтага калектыву склаліся такія адносіны, што калі нехта выходзіць з ансамбля, ён пакідае тут свайго юнага пераемніка. Так захоўваюцца традыцыі, дух бескарнавалі любві да мастацтва танца, які ўзнік тут адначасова з заснаваннем калектыву. Існуе гэты ансамбль амаль 15 гадоў, у ім 50 танцораў, 10 музыкантаў. Тры разы на тыдзень па вечарах, а ў нядзелю днём у іх абавязковыя рэпетыцыі. Калі ансамбль выязджае куды-небудзь з канцэртамі, членам яго прадстаўляюць на рабоце водпускі з захавааннем зарплаты.

Бесплатныя для танцоўшчыкаў і ўсе касцюмы, грым, дэкарацыі. Мне ўспомніліся пэмамайстэрску пашытыя касцюмы, у якіх «Раніца» выступала

на фестывалю. «Хто вырабляе іх для ансамбля?» — цікавілася я ў Палацы культуры тэкстыльшчыкаў. Аказалася, што касцюмы заказаны ў тэатральных майстэрнях Мінска і зроблены па эскізу мастацкі Антаніны Бяловай.

КАБ АДРАЗУ ПАЗНАВАЛІ БЕЛАРУСАЎ

Многае ў творчым лёсе калектыву звязана з яго кіраўніком.

Яўген Штоп, заслужаны работнік культуры рэспублікі, некалі, зусім маладым чалавекам, марыў аб тым, каб самому ставіць танцы. І каб глядачы, убачыўшы іх, адразу маглі сказаць, што гэта танцуюць беларусы. Ён працаваў на эстрадзе, у дзяржаўным ансамблі танца, займаўся клубнай работай, а потым вярнуўся на Гродзеншчыну, дзе нарадзіўся і вырас, дзе палюбіў мастацтва свайго краю. І ўвасобіў мару юнацтва ў рэальнасць.

Я гаварыла ўжо аб «Палескай акалочцы», «Гродзенскім карагодзе», «Трапятусе», якія «Раніца» з велізарным поспехам выконвала на фестывалю. Гэтыя пастаноўкі нарадзіліся пасля паездак Яўгена Аляксандравіча па вёсках, дзе ён запісаў мноства танцаў мясцовых жыхароў. Напрыклад, сцэнічны варыянт «Дабравольская каханачка» створаны на падставе фальклорнага ўзору, які бытуе ў вёсцы Добрая Воля Свіслацкага раёна, а «Палеская акалочка» — з Брэсцкай вобласці.

Кіраўнік ставіць са сваімі выхаванцамі складаныя танцы, але дабіваецца заўсёды, каб выконваць іх было лёгка, прыёмна.

І ўсё ж гэта вельмі цяжка — працаваць на заводзе ці ва ўстанове, а пасля змены яшчэ прыходзіць на рэпетыцыі «выкладвацца» ў поўную сілу.

Часам у хлопцаў і дзяўчат з гэтага калектыву пытаюцца, што яны знаходзяць для сябе ў танцах? Вечна занятая, нават тэлевізар няма калі паглядзець... Я таксама не была арыгінальнай, калі задала такое пытанне вядучым салістам ансамбля — Галіне Скок і Тацяне Гарохавай. Адказы дзяўчат былі вельмі падобнымі: ім падабаецца танцаваць, таму што адчуваюць патрэбу ў творчай працы. Я толькі дадам, што Галіна Скок па прафесіі швачка, а Тацяна Гарохава — аператар лічылных машын.

Чалавека будучага мы хочам бачыць творчай асобай, прыгожым душой і цэлам, зольным рашца складаных тэхнічных і вытворчых задач. Іменна такія задаткі бачацца мне ва ўдзельніках народнага самадзейнага фальклорнага ансамбля з Гродна.

Тацяна АНТОНАВА.

ДЖАЗ— МАЁ ЗАХАПЛЕННЕ

Калі б тры-чатыры гады назад мяне спыталі, што я ведаю пра джазавую музыку, я, напэўна, змог бы назваць некаторыя агульнавядомыя прозвішчы, а вось далей... Далей джаз мяне проста не цікавіў.

Калі б сёння мне задалі тое ж пытанне, адказаў бы: «Джаз — гэта маё захапленне». Што ж змянілася за такі, здавалася б, невялікі час? Каб растлумачыць пераўвасобленне, якое адбылося са мной, я вярнуся на два гады назад...

Неяк мой сябра, тады інжынер інстытута Белдзяржпраект Аляксандр Марцінкевіч, запрасіў мяне прыйсці да іх у інстытут на пасяджэнне гуртка аматараў джазавай музыкі, які аб'ядноўваў супрацоўнікаў гэтага інстытута. Мне спадабалася сустрэча, дзе былі і добрыя запісы, і гарачыя абмеркаванні праслуханага. І я стаў наведваць гурток. Джаз пачаў адкрываць перада мной свае таямніцы. Прыйшла і цікаўнасць да гэтага музычнага напрамку.

Гурток арганізаваўся ў канцы 1976 года, а ўжо вясной да яго далучыліся студэнты і супрацоўнікі іншых інстытутаў, рабочыя і інжынеры прадпрыемстваў горада. У хуткім часе ён ператварыўся ў гарадскі клуб аматараў джазавай музыкі, а карацей — джаз-клуб.

Зразумела, не ўсё прыйшло да джаз-клуба лёгка і адразу. Але сёння можна гаварыць аб існаванні яшчэ аднаго аб'яднання «па інтарэсах». Клуб дзейнічае два гады, і аўтарытэт яго ў горадзе расце. У клубе адбываюцца сустрэчы з выступаючымі ў Мінску джазавымі калектывамi, канцэрты мінскіх і іншагародніх выканаўцаў, кіналекцыі, спатканні, на якіх ідзе гаворка аб творчасці прадстаўнікоў савецкага і замежнага джаза. Там заўсёды

можна пачуць музычныя навіны, там кожны мае магчымасць выступіць, выказаць свае думкі і погляды. Гэтыя сустрэчы ў клубе, на якія часам збіраецца да двухсот чалавек, праходзяць вельмі непасрэдна і цікава. У клубе ўзніклі ўжо новыя, арыгінальныя прапановы. Ну, напрыклад, уявім сабе: сярэдзіна тыдня, перад чалавекам пастае праблема, дзе правесці вольны час. А тут джаз-клуб запрашае на вечар праслухоўвання запісаў Аляксея Кузняцова ці Майлса Дэвіса. Ці іншае: спадабаўся які-небудзь дыск. Слухач ідзе ў клуб, дзе ў пэўны дзень праводзіцца перазапіс, ёсць апаратура, вопытны аператар... Застаецца прынесці толькі магнітафонную стужку. Там жа можна

зварнуцца ў бібліятэку за патрэбнымі матэрыяламі, прагледзець свежыя часопісы, картатэку па абмену дыскамі. А калі хто жадае сур'ёзна заняцца музычнай адукацыяй, можа запісацца ў джазавую студыю, паспрабаваць свае магчымасці ў адной з музычных груп, якія дзейнічаюць пры джаз-клубе.

Гэта пакуль толькі ў планах. Але ўжо сёння клуб можа ганарыцца зробленым. Пры яго садзейнічанні ў Палацы культуры трактарабудавнікоў працуе самадзейны дыксіленд, джазавая секцыя ў маладзёжным кафэ «Сюзоре».

Пасля першых поспехаў на дзейнасць джаз-клуба звярнулі ўвагу таварыства «Веды» і Дзяржаўнага філармонія. Таварыства «Веды» арганізавала цыкл лекцый па гісторыі джаза. З філармоніяй усталяваліся адносіны супрацоўніцтва: пры дапамозе клуба філармонія запрашае ў Мінск выканаўцаў, даручае клубу распаўсюджваць білеты, а джаз-клуб, у сваю чаргу, робіць вялікую справу — рытуе адукаванага слухача.

Канец мая стаў своеасаблівым «пікам» джазавага сезону ў Мінску. Філармонія і джаз-клуб правялі Тыдзень джаза, у якім прынялі ўдзел вядучыя савецкія выканаўцы. Гэтыя канцэрты сталі сапраўдным святам для аматараў музыкі і, як адзначыў вядомы крытык, спрыялі таму, што «Мінск зараз можна назваць адным з вядучых джазавых цэнтраў краіны...»

Д. ПАДБЯРЭЗСКИ.
НА ЗДЫМКАХ: выступаючы ўдзельнікі гуртка аматараў джазавай музыкі.

СПОРТ

«МІНСКАЯ ВОСЕНЬ»

Закончыўся чарговы этап розыгрышу «Прызы вялікага бадмінтона» — усесаюзнае турнір «Мінская восень».

У мужчын вызначыўся мінчанін А. Скрыпко, які абыграў у фінале В. Швачко з Кіева. Сярод жанчын мацнейшай была магіляўчанка С. Бялясава.

У парных спаборніцтвах перамаглі А. Скрыпко і В. Швачко, Н. Літвінчава і А. Продан з Днепропетровска. У змешаным разрадзе першынствавалі Скрыпко і Бялясава.

ВЕСЛЯРЫ З МАЗЫРА

Удала склаўся перадальніцкі спартыўны сезон для маладых весляроў з Мазыра Андрэя Цімошына, Дзмітрыя Клявакіна і Марыны Шарыпінай. Яны заваявалі на маладзёжным чэмпіянаце Еўропы ў Фінляндыі два залатых, два сярэбраныя і адзін бронзавы медалі.

БРОНЗАВЫ МЕДАЛЬ СТУДЭНТА

У Сімферопалі закончылася першынство СССР сярод сельскіх спартсменаў па барацьбе дзю-до.

Паспяхова выступілі члены зборнай беларускага «Ураджая». Вячаслаў Талох, Мікалай Гардзійчук, Валянцін Кудраўцаў увайшлі ў шасцёрку мацнейшых. Асабліва вызначыўся студэнт Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі паўцяжкавагавік Уладзімір Цяльцеўскі. У вострай канкурэнцыі ён заваяваў бронзавую ўзнагароду першынства.

«КАРОНУ» ТРЭБА АВАРАЊЦЬ

У галандскім горадзе Утрэхце пачаўся матч-рэ-

ванш за званне чэмпіёна свету па стоклетачных шашках паміж савецкім гросмайстрам, цяперашнім уладальнікам гэтага тытула мінчанінам Анатолям Гантваргам і экс-чэмпіёнам галандцам Хармам Вірсмай.

Матч складаецца з дваццаці партый. У выпадку перамогі або нічыёй Анатоля Гантварг захавае высокае званне яшчэ на адзін год.

Першыя тры партыі матча закончыліся ўнічыю.

ВЕЦЕР ПЕРАМОГІ

У Севастопалі завяршыліся спаборніцтвы на кубак СССР па паруснаму спорту. У ліку пераможцаў рэгаты — мінчане. У класе «фін» выдатна выступіў чэмпіён VII летняй Спартакіяды народаў СССР мінчанін Сяргей Харэцік. Перамога яго была безагорачнай: ён прыходзіў на фініш першым у пяці гонках з шасці.

Вялікі поспех вышаў і на долю трэнера С. Харэціка Яўгена Каліны, які выступаў у класе «зорны». Ён таксама заваяваў Кубак СССР.

ПЕРАД ЧЭМПІЯНАТАМ СССР

У Мінску закончылася усесаюзнае першынство спартыўнага таварыства «Працоўныя рэзервы» па акрабатыцы.

Узнагароды і права прадстаўляць таварыства на маючым адбыцца ў канцы кастрычніка чэмпіянаце СССР аспрэчалі больш як сто спартсменаў з многіх гарадоў краіны. У зале Дома фізкультуры «Працоўныя рэзервы» тры дні праходзілі спаборніцтвы ў акрабатычных скачках, у парных і групавых практыкаваннях.

У скачках у мужчын і жанчын усе прызавыя месцы занялі мінчане. Пераможцамі сталі Вадым Біндлер і Галіна Хамянок.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

Альбом «Беларуская станковая графіка», выпушчаны выдавецтвам «Беларусь» на беларускай, рускай, англійскай і французскай мовах, змяшчае лепшыя станковыя работы, створаныя беларускімі графікамі ў 1917—1975 гадах. У аснове альбома — творы, якія захоўваюцца ў музеях рэспублікі, перш за ўсё ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР. Ва ўступным артыкуле да альбома даюцца асноўныя этапы станаўлення і развіцця беларускай станковай графікі, аналізуюцца найбольш выдатныя яе ўзоры. Значнае месца ў альбоме займаюць творы сучасных беларускіх графікаў: А. Кашкурэвіча, В. Шаранговіча, А. Паслядовіч, А. Лось, У. і М. Басалыгаў, Г. і Н. Паплаўскіх, А. Зайцава, П. Драчова і іншых. Прадстаўлены ў гэтым альбоме працы сведчаць аб тым, што беларуская станковая графіка — прыкметная і своеасаблівая з'ява нашага выяўленчага мастацтва. Гэта мастацтва грамадска значымае, зладзённае, даступнае самай шырокай аўдыторыі.

Г. ГАЛУБОВІЧ.

Беларуская станковая графіка

Гумар

У запарку хлопчык пытаецца ў бацькі:

— А чаму ў лебедзя шыя такая доўгая?

— Каб не патануць, калі павысіцца ўзровень вады.

— Вельмі стаміўся сёння, — скардзіцца дырэктар фірмы свайму прыцелю. —

Адзін з маіх падначаленых папрасіў у мяне каб я адпусціў яго на пахаванне цёткі. Ведаючы гэтыя штучкі, я вырашыў адправіцца разам з ім паглядзець футбольны матч і злавіць яго на падмане.

— Ну і як?

— Жахлівая нудота.

— Так дрэнна ігралі?

— Не, хавалі цётку.

— Чаму вам так шанцуе ў карты, а на скачках вы ніколі не выйгравалі?

— А вы калі-небудзь спрабавалі засунуць каня ў рукаў?

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1545